

Cílem mé diplomové práce je analýza současných amerických stran a posouzení, zda se nacházejí ve stádiu úpadku či revitalizace. Za tímto účelem jsem do své práce zakomponoval též jejich historický vývoj, neboť objektivní obrázek o stavu současných amerických stran si lze učinit jen prostřednictvím jejich anamnézy. Jakožto hlavní pomůcku pro analýzu amerických stran používám tzv. Key-Soraufovu triádu, která rozděluje politickou stranu na tři komponenty, a to na stranu jako organizaci, stranu ve vládě a stranu v elektorátu. Strana jako organizace představuje samotné jádro politické strany a jejím hlavním cílem je mobilizace elektorátu za účelem úspěchu ve volbách. Strana ve vládě je tvořena konkrétními politiky, kteří prošli volebním sítím a byli zvoleni do určitého exekutivního či legislativního úřadu, ať už na celonárodní či státní úrovni. Strana v elektorátu je z celé Key-Soraufovy triády nejabstraktnější a nejméně čitelná, neboť zahrnuje voliče, kteří jsou větší či menší měrou svázáni s tou či onou stranou a svou náklonnost vyjadřují v lepším případě politickým aktivismem nebo účastí v primárních volbách, či v horším případě pouhou účastí ve volbách. Právě strana v elektorátu nejvíce odlišuje americké strany od těch evropských vzhledem k poměrně velkému stupni zangažovanosti amerického voliče na fungování strany jako organizace.

Podíváme-li se na blíže na historický vývoj amerických stran, pak zjistíme, že probíhal v cyklech, které je ohraničeny jevem, jenž je v americké politologii nazývaný jako „realignment“, což se dá stručně charakterizovat jako intenzivní přeskupení stranické příslušnosti v elektorátu. Volby, při kterých se objevuje tzv. realignment, mají přívlástek kritické a američtí politologové se většinou shodují na kritických volbách v letech 1860, 1896, 1932 a 1968. Vezmeme-li v potaz ještě tzv. předpartijní období, pak dostaneme šest stranických systémů: 1) federalisticko-republikánský systém (od začátku devadesátých let osmnáctého století až přibližně do roku 1815), 2) demokraticko-whigovský systém (od poloviny dvacátých let devatenáctého století až do poloviny padesátých let devatenáctého století), 3) první republikánsko-demokratický systém (od roku 1860 do roku 1896), 4) druhý republikánsko-demokratický systém (od roku 1896 do roku 1932), 5)

stranický systém New Dealu (od roku 1932 až do roku 1968) a 6) stranický systém navazující na New Deal (od roku 1968 až dosud).

V první stranickém systému v podstatě existovala jen jakási praforma politické strany vzhledem k de facto neexistenci strany jako organizace a strany v elektorátu. Strany tak fungovaly pouze ve vládě a spíše připomínaly aristokratické organizace, absolutně odtržené od voličů. V druhém stranickém systému již vznikla politická strana v pravém slova smyslu, neboť zde došlo k vytvoření základních stranických organizačních struktur a k masivní expanzi do elektorátu. Zatímco v prvním stranickém systému byly politické strany vnímány veskrze negativně, v druhém nastal kompletní obrat, neboť došlo doslova k jejich zbožštění. Příslušnost ke straně byla hlavně založena na nekritickém obdivu a měla tak převážně emocionální rozměr. Ve třetím stranickém systému došlo k vytvoření té podoby amerického systému, kterou známe až do dnes, a to republikánsko-demokratickou. Moc politických stran v tomto období neúnosně vzrostla, přičemž dosáhla až absolutistických rozměrů, nehledě na četné volební podvody. Naštěstí reakce demokraticky smýšlejících elementů v americké společnosti na sebe nenechala dlouho čekat a naplno se projevila ve čtvrtém stranickém systému ve formě progresivismu. Právě tento směr zasel první zrnka pozvolného oslabování a s tím související demokratizace amerických politických stran, ale je nutno podotknout, že jejich radikální reformace se dostavila až mnohem později

V další části diplomové práce se již detailně věnuji pátému a šestému stranickému systému, přičemž každé komponentě Key-Soraufovy triády je věnována vlastní kapitola. V pátém stranickém systému došlo ke značné diskrepanci ve straně ve vládě, obzvláště uvnitř Demokratické strany, kde na jedné stál silně konzervativní jih a na druhé liberálně smýšlející sever, což může evokovat reminiscence na americkou občanskou válku. Nepřekonatelné ideologické rozdíly vedly k vytvoření tzv. konzervativní koalice, kdy jižní demokraté velmi často hlasovali s republikány, aby zabránili přijetí legislativy týkající se občanských práv, což velmi destabilizovalo Demokratickou stranu. Šestý stranický systém přinesl znatelnou změnu, neboť došlo pod vlivem strany v elektorátu ke značné polarizaci politických stran a s tím spojenému zvýšení vnitřní jednoty. Strany nenávratně opustily svou často se překrývající střední pozici na ideologické škále, kterou tak dlouho zaujímaly, a Demokratická strana se přimkla k liberalismu

a Republikánská ke konzervatismu. Pokud k tomuto jevu přidáme strukturální opatření, které obě stany implementovaly v sedmdesátých letech dvacátého století a které měly za cíl vytvořit příznivé prostředí pro realizaci vlastních programů, pak dostáváme relativně silnou současnou stranu ve vládě.

Až do šestého stranického systému byly politické strany spíše konfederací státních organizací s minimálním vlivem národní centrální stranické buňky. Každá státní organizace se tak vyznačovala značnou autonomií a téměř zde neexistovala jakákoliv koordinace mezi nimi. Pod vlivem sílících nepřátelských a bouřlivých reakcí, kterými elektorát začal dávat najevo svoji nespokojenost s přetrvávajícím arogantním chováním politických stran, došlo k podstatné restrukturalizaci strany jako organizace. Aby byly politické strany efektivnější a pružnější v reakcích na vůli voličů, bylo nutno vytvořit silnější celonárodní stranické centrum. Obě dvě strany si vybraly jinou cestu. Zatímco demokraté šli cestou procedurální reformy, postavenou na implementaci různých standardů, republikáni vsadili na organizační reformu, kdy si centrum podmanilo státní organizace tím, že je zahrnulo službami a peněžními zdroji. Jak se ukázalo, republikánská cesta byla o hodně úspěšnější a demokratům nezbylo než úspěšný model jejich soka okopírovat. Díky těmto reformám vznikly nesmírně silné celonárodní organizace, které nemají v americké politické historii obdoby. V šestém stranickém systému se též začal objevovat nový typ voleb, který se nezaměřuje už na stranu, ale na kandidáty, jakožto důsledek změněné dynamiky společnosti. I když strana formálně ustoupila do pozadí, tak si stále uchovala vliv na kandidáta, neboť ten stále potřebuje její zdroje a služby, které v takovém rozsahu může poskytnout jenom ona.

I strana v elektorátu si prošla v druhé polovině dvacátého století dynamickým vývojem. Zatímco dříve byla stranická příslušnost určována spíše emočními složkami osobnosti, tak v šedesátých letech dvacátého století došlo k vytvoření nové formy vazby k politickým stranám, a to na kognitivní úrovni. Dříve měla politická strana monopol na politické informační zdroje, ale pod vlivem medializace a větší vzdělanosti společnosti tento monopol ztratila. Následkem toho může politická informace k voliči proudit i nestraničnými kanály, přičemž ten nyní disponuje lepším schopnostmi pro nakládání s touto informací než v minulosti. Jeho příslušnost k politické straně je o hodně flexibilnější a nemá tak hluboké kořeny jak v předchozích stranických systémech. Volič analyzuje výkonnost politických stran a podle toho se rozhoduje, do jaké investuje svůj hlas. I když se

v sedmdesátých letech zdálo, že dochází k odcizení voličů od politických stran a k mizení stranických pout, tak tento jev v osmdesátých letech ustal a strana v elektorátu začala postupně ale jistě posilovat.

I když některé škarohlídké hlasy tvrdí opak, tak současné americké politické strany rozhodně neupadají. Možná jsou slabší než v 19. století, ale za to jsou o hodně zodpovědnější a demokratičtější, a právě v tom spočívá jejich síla a revitalizace. Co víc, politickým stranám se podařilo zastavit propad z pátého stranického systému a ve srovnání s ním se veškeré tři komponenty Key-Soraufovy triády nacházejí ve stádiu rozkvětu. Americká politická strana prostě žije dál, a to o hodně zdravěji než kdy předtím.